

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščenecv, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petitna enostopna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 64.

Sreda 6. avgusta 1930.

Leto V.

„Disciplina“ v Italiji.

Nemirno vrvenje med narodom. Stavke, demonstracije.

Fašisti v Italiji so hoteli utrditi državo, v kateri naj bi gospodaril fašizem, ostalo prebivalstvo pa vršilo disciplino in prenašalo nasilstva in bilo lepo zadovoljno s praznimi frazami o mogočini Italiji in grožnjami z vojno. Naravnost čuditi se je, kako je mogoče, da je v fašističnem vodstvu tako malo psihologov, ki bi utegnili vedeti, da dušeslovna praksa v zgodovini takih avantur nikdar ni prenesla. Vsem takim eksperimenantom je vedno sledil hud maček v obliki reakcije z ozirom na kulturno in socialno stanje razvoja. Španija je jasen dokaz teh dni, dasi v Španiji diktatura ni šla tako daleč kakor v Italiji. Ministrski predsednik Berenguer in kralj danes želita, da prevzame vodstvo države ekskomunicirani liberalizem ter reši, kar se še rešiti da.

V sangvinistični Italiji ni šlo toliko za ureditev političnih razmer, kakor za to, da se narod zasužnji neki novi fanatični miselnosti, ki odklanja vsako drugačno miselnost in vse ozire na socialne ožje in širše potrebe. Italijanski nacionalizem nad vse, so rekli fašisti. Bili in razsajali so na zunaj, doma preganjali svobodno mišljenje in uganjali neštete prevare in zločine. Fašistični strah naj ubije vsakršna miselnost, fašistični strah naj rešuje sam socialne probleme sporazumno s kapitalizmom. V taki Italiji ni bilo drugega izhoda kakor da Italijani ob raznih slavnostih kriče »eviva«, manifestirajo in se poklanjajo fašizmu v miselnosti in po srcu se pa bolj in bolj oddaljujejo od njega. Tudi Italijani so ljudje, živi ljudje, ki mislijo in delajo, hočejo misliti in delati.

Ta moralna sila se v Italiji zbuja. Zlasti v severni Italiji, kjer je narod na višji kulturni stopnji kakor v južni Italiji. Zadnjič so umorili fašističnega častnika Orcasinija. Ob tej priliki je prišlo v milanski okolici do velikih demonstracij proti fašizmu in do mnogih krvavih spopadov s fašisti. Istotako se ponavljajo večje stavke. Zadnjič je stopilo v stavko nad dvajsettisoč industrijskih delavcev zaradi fašističnega terorja v industrijskih podjetjih, dasi so stavke v Italiji prepovedane, oziroma so za spore določena obvezna razzodisča, v katerih objektivnost delavstvo ne more verovati.

V švicarskih listih (Nationalzeitung) čitamo, da so nemiri v Italiji stalni pojav. Nezadovoljnost je tudi med kmeti. V Cremonski okolici je zahtevalo 300 kmetov izseljeniške potne liste, toda oblast je potne liste odklonila, na kar je nastala v Cremoni in sosednjih občin prava revolucija. Nemiri in stavke so bile v Milanu v avtomobilski industriji (tri dni), v Piazenci oblasti nemirov niso mogle zatreti, dokler se niso polegli sami, oblasti pa proglasile obredno stanje.

Ti dogodki dokazujejo, kako silno zgrešena je politika fašizma. Italijanski tisk o vseh teh pojavih in nemirih ne poroča, ker jih hoče prikriti javnosti. Toda molk ne spravi resnice s sveta, niti ne popravi velike zgodovinske napake, ki jo je napravil fašizem. Dogodki so znak kakor v drugih podobnih primerih, da teror ne ustvarja miselnosti, pač pa odpira vrata zdravim novim idejam. Fašizem je histerija, je model za avtomate, ne pa ustvarjajoča sila. Ustvarjajoča sila more biti le svo-

Železničarji spregovorili.

Velepomembna in velenožilna konferenca strokovno organiziranih železničarjev v Celju. — Ogromna udeležba.

Po inicijativi Ujedinjenega Saveza železničarjev Jugoslavije so strokovne organizacije železničarjev, ki so skupno intervenirale v Beogradu za uveljavljanje delavskega pravilnika in rešitev drugih perečih vprašani, sklicale v nedeljo, 3. avgusta, v Celju konferenco.

Kako zelo so organizirani železničarji interesirani na zboljšanju svojih pravic in s kakšno aktivnostjo razpravljajo o vprašanih, je pokazala ta konferenca.

Ta konferenca je bila

veliko delavsko posvetovanje.

Centrala Ujedinjenega Saveza Železničarjev Jugoslavije je tudi izvršila predpriprave z vso skrbnostjo in pribavila ves potreben material. — Prvotno je bila določena mala Unionska dvorana za zborovalni lokal, ki pa se je izkazala mnogo premajhna za tako število udeležencev, ki so nato napolnili veliko dvorano. Navzočih je bilo okrog 500 železničarjev, in to iz cele Jugoslavije. 65 od teh 500 je bilo neorganiziranih, in to iz Celja samo 15, a ostalih 50 iz vseh postaj, vzemši od Logatca do Boh. Bistrice in od Dravograda do Čakovca ter tudi iz Hrvaške in Slavonije. Znamenje, da se je tudi med neorganiziranimi začelo svitati in nastaja zavest, da je le organiziranost moč, ki ustvarja in izboljšuje razmere vsakdanjega življenja.

Kolkor smo mogli v naglici razvideti iz statistike udeležencev (»Ujedinjeni Železničarji«) je bilo gotovo približno, je bilo delegatov Ujed. Saveza okrog 300, in to iz Niša, Sarajeva, Splita, Sibenika, Osijeka, pa do Prevalj, Kranjske gore, Boh. Bistrice in Logatca ter Novega mesta. Od Prometne zveze istotako iz raznih krajev okrog 30, Udruženje jugos. nac. železničarjev 7 članov (dasi je v Ljubljani odbor nalašč na ta dan sklical istotako konferenco z istim dnevnim redom). Org. želez. činovnika 2 delegata; društvo strojevodij 4 delegate; društvo kurjačev 4 delegate; društvo pregl. vagonov 2 delegata, organizacija vpokojencev 8 delegatov ter sam njihov predsednik Šalamun. Kraško: Zares pravi parlament železničarjev, ki se zavedajo kaj pomeni velik »MI«. Da je ta konferenca bila zares važna, dokazuje tudi to, da sta ljubljanska in zagrebška železniška direkcija poslali svoja zastopnika, ki sta si beležila zahteve konference. Navzoči so bili tudi zastopniki dveh Delavskih zbornic iz Ljubljane in Zagreba, Ujedinjenih delavskih strokovnih organizacij Jugoslavije in Strojkovne komisije za Slovenijo.

Konferenco je otvoril predsednik Saveza Blaž Korošec ob 10.20 in je takoj dal besedo tajniku J. Stanku, ki je podal referat o splošnem železničarskem položaju in posebej o nedostatkih novega delavskega pravilnika.

na katerega so delavci čakali več kot deset let in ki je končno po nešteti intervencijah zagledal beli dan. Položaj železničarjev še vedno ni urejen tako, da bi odgovarjal današnjim življenjskim razmeram niti in-

bodna miselnost, sloneča na skupnih interesih, ki se v svoji raznovrstnosti izpopolnjuje.

Dogodki v Italiji, molčečnost Mussolinija (ki je baje bolan) in niego-

teresu službe same, kajti železničarjem ni bilo ustrezno s pragmatiko, ki je bila izdana 1. 1923, niti s sedanjim delavskim pravilnikom.

Glavni vzrok leži v tem, ker se noče upoštevati zahteve železničarskih organizacij, da bi se pred važnimi ukrepi sklicalo ankete ter zaslišalo osobe samo. Med osobiem naših železnic bi bilo gotovo mnogo taktih, ki bi v marsičem lahko dajali koristne nasvete upravi, v korist osobe in službe same. Stanko je navedel, v koliko slučajih je oškodovana železnica, železničarji in končno tudi javnost, ker se misli na malenkostne prilanke, pri tem pa se žrtvuje milijone. Novi obl. pravilnik ima zelo

težke hibe,

ki niso sprejemljive in katere je treba nujno popraviti. Predvsem so to nezadostne plače, predolga službena doba,

saj bi n. pr. moral železniški delavec služiti 39 let, da bi prišel do polne penzije, torej 9 let več kot ostali železničarji. Pri tem pa bi se mu

čas pred 24. letom starosti ne bi smel vračunati v pokojnino.

Jasno je, da na ta način sploh ne bi mnogo delavcev prišlo do penzije, ker bi jih morda devdeset odstotkov preje pomrlo. Saj je fizično delo v mnogih slučajih silno naporno in bi se iz tega razloga moralo za nekatere kategorije, kot so n. pr. kotlarji, kovači itd., uvesti 25 letno službeno dobo, za ostale pa najmanj isto kot za nastavljeno osobe, t. j. 30 let. K pravilniku se bomo še povrnil.

Debata je bila živahna, le škoda, da ni bilo več časa, kajti mnogi delegati, ki bi bili radi izrazili svoje misli, niso prišli na svoj račun. Po kosilu se je razpravljalo še

o novem pravilniku za vozne ugodnosti in o delni izpremembi pragmatike.

Z novim pravilnikom so bile nekatere krivice železničarjem zopet popravljene, obenem pa storjene nove. Tako n. pr. ne bi upokojenci vseh kategorij več imeli prava na neomejeno število voženj po režijski ceni, kar je veljalo že nad štirideset let, ampak bi dobili le 10 režijskih kart letno. To je prehud udarec, ki se ga ne more opravičiti s tem, češ, da upokojenci zlorabljajo režijsko vožnjo. Železničarji stoje pri nas kot v vseh drugih državah na stališču, naj se kaznuje samo oni, ki kaj zagreši, ne pa tudi vsi nedolžni. Režijska, oz. prosta vožnja za železničarje pomeni en del prijemkov, kot je to tudi drugod priznano. Na konferenci je bilo ugotovljeno, da n. pr. nemška Reichsbahn nudi svojim železničarjem 30 prostih vozovnic letno in poleg tega daje vsakemu železničarju mesečno 30 mark odškodnine za neomejeno vožnjo. Avstrijske železnice pa dajo vsem svojim železničarjem, tudi upokojencem, ne-

vega fašizma nedvomno priča, da se nahaja Italija pred novimi pretresljaji. Upamo, da ji sije svobodna in boljša bodočnost.

omejeno vožnjo po režijski ceni in razen tega še po šest prostih kart letno.

Za enake dolžnosti, enake pravice! Tudi s spremembo plač so kvečjemu le oni na najvišjih položajih zadovoljni, ki bodo prejeli več tisoč dinarjev več mesečno kot nižji stoffi. Razlika v prejemkih med najvišjim in najnižjim je gotovo 15 do 16 kratna, kar gotovo ni najmanj demokratsko niti pravično. Konferenca je sprejela primerne resolucije, ki bodo v kratkem predložene na merodajnih mestih.

Veličasten potek tega zborovanja železničarjev je napravil v javnosti globok vtis. Treba je še reči, da vsi ti delegati niso prišli s pomočjo dilet na konferenco, nego na lastne stroške. In to je — ne zamerite — jeklena poizrtvovalnost, volja in zavest delegatov.

Strokovna organizacija nam krči pot v boljšo bodočnost, zato železničarji vsi v vrste »Ujedinjenega Saveza Železničarjev Jugoslavije«!

Sklepi sinajske konference.

Carinska unija z Rumunijo.

V Sinaji v Rumuniji se je vršila med zastopniki Jugoslavije, Rumunije in Madžarske konferenca za ustanovitev »žitnega bloka«, ali kakor sedaj pravijo, konferenca za osnovanje carinske unije med Rumunijo in Jugoslavijo. Komunikne konference je namenje strokovnjakov, ki priporočajo vladam, da se pobavijo z vprašanjem in vodijo nadaljnja posvetovanja.

Glasi se: Delegaciji obeh držav sta sprejeli sklep, da si bosta prizadevali, da se poljedelskim pridelkom Rumunije in Jugoslavije zagotovi prvenstvo pri prodaji na evropskih tržiščih ne samo v bodoče nego že pred potekom trgovinskih pogodb teh držav z ostalimi državami. Konferenca je sklenila priporočiti obema vladama, da v celoti sprejmeta sklepe bukušenske konference rumunskih, jugoslovenskih in madžarskih strokovnjakov glede dogovora, ki naj se pošlje na vprašanje, zadano po Društvu narodov. Konferenca je sklenila poveriti ministroma za trgovino obeh držav vodstvo pogajanj, ki jim bo vrhla sprejete dogovorjenega programa. Strokovnjaki bodo že zdaj začeli delati za uresničenje tega programa. Izdelali bodo načrt trgovinskega modusa vivendi, ki naj se uveljavi pred prvim septembrom t. l. Prav tako bodo strokovnjaki proučili že sprejete predloge glede trgovinske pogodbe, carinske konvencije in veterinarske konvencije, ki naj se sklenejo med Jugoslavijo in Rumunijo. Obe delegaciji bosta zaprosili svoji vladi, da v prvi vrsti in čimprej mogoče obvestita češkoslovaško vlado o delih in rezultatih konference.

Trgovinska pogodba med Italijo in Rusijo.

Italijanska industrija za Rusijo.

Dne 3. t. m. je bila podpisana trgovinska pogodba med Italijo in Rusijo v Rimu. Italija bo dobavljala industrijske proizvode Rusiji in sprejemala iz Rusije žito in surovine. Vsaj deloma se Italija s tem iznebi srednje in južnoevropskega prodajalca. Italija prevzame 73% kreditne garancije za vsa naročila. — Mussolini se torej ne boji Stalina in bo morda zaradi tega delal dobre kupčije.

Redukcije rudarjev in pravilnik Bratovskih skladnic.

Kako pomoči rudarjem?

Vsak rudar prispeva za starostno zavarovanje povprečno po Din 400.— na leto. Ako bi ta znesek nalagal po 6%, bi prištedil

po 10 letih	5.300 Din
po 20 letih	17.600 Din
po 30 letih	36.000 Din
po 35 letih	49.000 Din

Enaka vsota se zbira pri Bratovskih skladnicah za vsakega rudarja od strani podjetja.

Zato pomenjajo čl. 48 in 49 Pravilnika za Bratovske skladnice, ki določajo, da izgubi rudar, ki je prekinil delo za 6 mesecev, odnosno le za 6 tednov (v slučaju svojevoljnega izstopa iz dela ali »kazenskega« odpušta) za rudarja že v normalnih časih nepravilno trdoto.

Take določbe so nam znane le iz statutov podjetniških podpornih blagajn, ki so jih ustanovili delodajalci ne manj v svojem, kakor v javnem interesu. Ni nam pa znan noben slučaj socialnega zavarovanja, ki bi dopuščalo kaj sličnega. Kljub naši že večkrat izraženi ostri kritiki teh določb starega pravilnika, se vprašanje prekinitev članstva tudi v osnutku novega pravilnika ni zadovoljivo uredilo (vsaj v kolikor je to nam znano).

Prav posebno težko se čutijo določbe tega člena v slučajih velikih redukcij. Za slučaje redukcij določa pravilnik:

Polnopravni člani, ki morajo izstopiti brez svoje krivde iz službe, n. pr. ob redukciji dela pri podjetju itd., obdrže pri Bratovski skladnici pridobljene pravice in se jim računa prejšnji čas službe, ako v teku 6 mesecev stopijo v delo pri kateremkoli rudarskem podjetju v kraljevini.

Seveda baš v slučaju redukcij nikakor ni pravilo, da je mogoče dobiti v 6 mesecih v kraljevini delo.

Primerjajmo, kako rešuje vprašanje prekinitev službe nemški Reichsknappschaftsgesetz. — Citirali bomo tozadevne paragrafe doslovnost:

§ 46 pravi: Člani penzijske blagajne, ki izstopijo, ne da bi bili nesposobni za rudarsko delo, iz rudarskega poklica, si morejo s plačevanjem letne priznalne pristojbine, koje višina se določi v pravilih, zasigurati, da se jih sprejme nazaj v članstvo na ta način, da se jim priznajo pri tem vsa odslužena leta.

§ 47: Pravice po čl. 46 ugasnejo, ako eno leto priznalne pristojbine ni plačal.

§ 48: A tudi v tem slučaju prej pridobljene pravice zopet uživa, ako

je bil rudar ponovno 6 mesecev v članstvu Bratovske skladnice

Predlagamo, da se čl. 47, 48, 49 in 50 Pravilnika za Bratovske skladnice, še predno se izda v celoti nov osnutek Pravilnika za Bratovske skladnice, ukinejo in da se uredi vprašanje prekinitev članstva na enak način z uredbo ministrstva za šume in rude, kakor v Nemčiji.

Šele v tem slučaju imamo moralno pravico zahtevati, da se celo prestop v inozemsko rudarsko podjetje ne smatra za prekinitev članstva.

Naši rudarji zahtevajo, da se dela na to, da se sklene tudi s Francijo reciprocitetna pogodba o socialnem zavarovanju, kakor je bila sklenjena 15. decembra 1928 izmed naše države in Nemčije (Službene Novine br. 231, ex 1929).

Ta pogodba določa v členu 15, da se članska leta, pridobljena v eni izmed obeh držav, vštevajo — ne da bi se upošteval pri tem kak prekinitveni rok.

Reducirani rudar bo izgubil v Trbovljah po preteku 6 mesecev vsako pravico do od njega in za njega vplačanih prispevkov v Bratovsko skladnico.

Generalna stavka v Franciji.

220.000 delavcev štrajka v severni Franciji.

Radi odtegljajev za socialno zavarovanje se je polastilo francoskega delavstva veliko razburjenje; iz posameznih stavk v posameznih mestih se grozi razviti generalni štrajk. Zlasti v severni Francoski je položaj kritičen: skoraj vsa tekstilna industrija stoji. Pogajanja za sporazum med delodajalci in delojemalci, ki so se vršila pod predstvom ministra za delo, Lavala, niso rodila nobenega uspeha. Nato so komunistične strokovne organizacije tekstilnih delavcev objavile generalni štrajk. Socialistične in krščansko-socialne strokovne organizacije se izjavijo na svojih konferencah 3. avgusta. Skoraj gotovo pa je, da se bodo tudi one pridružile generalnemu štrajku. — Delavstvo ne nastopa proti socialnemu zavarovanju, temveč proti odtegljajem za to za-

varovanje, oziroma zahteva, da se morajo v višini odtegljajev tudi plače zvišati.

Za stavkovno svobodo.

Na izredni seji mestnega sveta v Lille-u na Francoskem je sporočil socialistični župan Salengro, da znaša število stavkujočih v mestu samem 30.000 mož. Ob enem je protestiral župan proti vedno novemu do- vajanju žandarmerijskih čet, katerih navzočnost smatra za nepotrebno in izzivajočo. Delavstvo je dovolj dokazalo svojo miroljubnost, tako da mu smemo zaupati. Razen tega je cesta za vse svobodna, enako za slovesen vhod kardinala Lienarta kakor za stavkujoče delavce. Končno je zahteval župan, da mesto dovoli en milijon frankov kredita za blagajno stavkujočih delavcev. Mestni svet je županov predlog sprejel.

Le v enem slučaju mu pravice, ki temelje na teh prispevkih, zopet ožive: Ako se izseli v Nemčijo.

Brez dvoma bi vsi pri nas reducirani rudarji, ako bi se bilo sploh mogoče izseliti v Nemčijo, poslužili te čudne dobrote zakona. Ker pa je, kakor znano, v Nemčiji velika brezposelnost, to ni mogoče.

Zato zahtevajo rudarji, naj se vzame pri pogajanjih o reciprocitetni pogodbi s Francijo, ki so v teku, za vzorec zgoraj citirana reciprocitetna pogodba z Nemčijo.

Mislimo pa, da je skrajni čas, da popravimo tudi za domače delavce zakonske člene, ki jih pred svetom ne bomo smeli pokazati, kadar bomo sklepali reciprocitetne pogodbe, ker bijejo vsakemu četu pravičnosti v obraz. V konkretnem slučaju bomo prepričali, da ne bodo plačali reducirani rudarji milijonskih vsot svojih prispevkov v korist srečnejšim tovarišem, ki so ostali še v službi.

Morda je rečeno preveč, če bi rekli, da bi z zgornjimi določili to prepričali. Mi bi dali z njimi reduciranim rudarjem le možnost, da si ohranijo pridobljene pravice pod pogojem, da vstopijo v bodoče kdaj zopet v rudarsko delo.

Sporazum naj odloči o usodi Indije.

Odločnost angleške delavske vlade glede angleško-indijske konference.

Macdonald pripravlja angleško-indijsko konferenco. Med zastopniki angleške vlade za to konferenco pa ni znanega liberalca Simona, ki je izdelal poročilo o indijskih razmerah in stavil svoje predloge, ki naj bi se v Indiji izvedli. Liberalci in konservativci so zaradi tega zahtevali, da se vlada sirja Johna Simona pritegne h konferenci. Macdonald pa je izjavil neglede na to, če se zameri liberalcem, da Simon ne more biti imenovan kot delegat vlade, ker bi

taka izbira ogrožala konferenco sploh. Simonovo poročilo je Indijce razburilo in tudi po mnenju angleške delavske vlade je prazno in brez pravih predlogov.

Delavska vlada je morala tak predlog odkloniti, ker ji je na tem, da se konferenca vrši brez nezaupanja. Morda bo odklonitev imela politične posledice doma, toda ob resnem vprašanju kakor je indijsko, se na posledice ni mogoče ozirati.

* * *

Nemška socialna demokracija ima prav!

Anton Erkelenz vstopil v soc.-dem. stranko.

Sovražnost proti delavstvu, s katero snujejo nemške meščanske stranke volilni blok, mora na vse socialno izobražene meščane vplivati silno slabo, ker se zrcali iz te politike očiten namen, da se hoče voditi politiko proti delavskim pravicam in v pravcu reakcije.

Izrazit dokaz temu prevratu v nemški miselnosti je to, da je ugleden poslanec demokratske stranke Anton Erkelenz pisal dolgo pismo socialnodemokratski stranki in se pri- glasil za vstop v stranko.

V svojem pismu pravi Erkelenz, da postaja meščanska politika vedno bolj sovražna socialističnim načelom in sovražno nacionalistična.

Dalje pravi:

Če voditelji nemškega meščanstva zahtevajo odločen boj proti enemu delu naroda, ki je bil v bedi in obupu najbolj zvest novi državi, potem je moje mesto na strani delavstva, na strani onih, ki se bore vedno za svobodo dela, za delo duha in roke.

Zaradi tega se ne morem drugače odločiti, kakor da izstopim iz demokratske stranke ter

vstopim v nemško socialno demokracijo.

Demokratska stranka je s tem, da se združuje s takim blokom, pokazala soglasje z očitno reakcijo.

Enako mišljenje kakor ga ima poslanec Erkelenz o političnem razvoju, ima v Nemčiji velik del socialno izobraženega naroda, ne le med delavstvom, nego tudi med meščanstvom. Duh demokracije je v nemškem narodu globoko ukoreninjen, zato že moralno podoben meščanski blok ne more ugodno vplivati in ne imeti znatnih političnih uspehov.

Legionarji za demokracijo na Poljskem.

Demokratski legionarji proti Pilsudskemu in Poljski pod peto magnatov.

Socialistični »Robotnik« objavlja oklic organizacijskega komiteja demokratsko mislečih legionarjev na svoje vojne tovariše, da naj se ne udeležijo slavnosti 10. avgusta v Radom, ki jo prirejajo somišljeniki Pilsudskega, nego naj isti dan pošljejo v Varšavo delegate na konferenco. Boj za demokratsko Poljsko še ni končan — tako pravi oklic — zakaj danes se dviga kot sad vlad po majskem prevratu magnatska Poljska, Poljska krivic, v kateri je volja uprave dobila grde izrastke. Vsi legionarji bi morali torej, ki so ostali zvesti svojim geslom, združiti svoje sile, da preprečijo grozeče zlo.

Tone Maček:

13

Ženin iz Amerike.

»Mama, na Novo leto boste šli z novo ruto v cerkev?«

»Kajpada bom šla.«

»Jaz pa šala ne bom prej nosila, da on pride.«

»Da bi ti le ne bilo treba predolgo čakati.«

»Saj piše. V jeseni.«

»V ono skrinjo pod streho ga spravi, da ti ga molji ne snejo.«

Tilka se je spomnila poslanih časopisov.

»Glasnik? Ta je veliko večji, kakor naš Glasnik svetega srca Jezusovega.«

»Tam more gotovo biti kaj o ameri- kantskih bratovščinah.«

»Počakajte, da pogledam. Prole- tarec? To je pa čudno ime. Bo menda kaj podobnega kakor »Ključec.«

Čitala je naglas. Pred njenim du- ševnim obzorjem je vstajal nov svet, v mnogočem tako različen od onega, ki sta ga poznali, kakor če bi primerjal zemljo z luno. Predvsem tuja imena krajev, ob njih bi si človek je- zik zlomil. Sicer jima je bilo pa vse- eno, ali se imenuje neko mesto Mill- waukee ali Joliet, za nju sta bila oba

pojma enaka, pojma za neko ameri- kansko mesto, ki ga nista poznali in sta si ga težko predstavljali. Zelo čudno in težko so ju dojmila poročila in vesti o industrijskih nesrečah, o pritožbah delavcev nad slabim ravnanjem in slabimi zaslužki, o slabih stanovanjih, o neznosni draginji. Tu- di to jima je bilo tuje, vendar podza- vestno, nekako bolj razumljivo. Vmes pa so bile raztresene tudi razne be- ležke in črtice o ameriškem razkošju in bogastvu: koliko milijonov divi- dend je razdelil ta trust, koliko mili- jonov je nagrabil tovarnar z razpe- čavanjem stroja, ki ga je nekdo dru- ga izumil, ki pa je skončal v bedi, koliko stotisoč dolarjev je plačala v Čicaگو žena nekega bankirja za bi- serno ogrlico in koliko stotisoč je plačal nek newjorski magnat za ne- ko staro, črvivo podobo. Vsa social- na nasprotja tega čudovitega dela sveta so jima vstajala pred očmi.

»Je li to mogoče? Kakšen svet je to?«

»I, kakšen! Amerika je!«

»Amerika, Amerika. Tja vendar hodijo ljudje zato, ker je tam vsega v izobilju in da nekaj teh dobrot tudi sem domov prinesejo.«

»Kakor vidite, pa tu pišejo čisto drugače.«

»Čemu pa potem hodijo v Ameri- ko. Tako življenje imajo lahko tudi doma. Tudi Ti se ubijaš vsak dan, od jutra do večera v tovarni, tovar- nar se pa vsak dan z avtomobilom vozi v Celje v kavarno.«

»Po smrti bova oba malo boga- ta.«

»I, seveda. A tudi živeti je tre- ba.«

»Kaj godrnjate? Saj vidite, da se Tone v zadnjem pismu pohvali. In pa ta lepa darila. Kdove, če bi jih mogel kupiti, da je tu ostal.«

Tilka je začela zagovarjati Ame- riko. Saj kjer je bil Tone, je bilo za- njo povsod lepo in dobro. A materi ni šlo v glavo, da morajo tudi tam ljudje trpeti pomanjkanje.

»Pa pravijo, da je tam delovni človek v čisljih, bolj ko kje drugje na svetu. Čemu mu pa ne dajo, kar mu gre? Ali res ni nikjer pravice pod milim Bogom?«

In prvič v njenem dolgem, truda- polnem življenju so vstala pred njo vprašanja, ki si jih v svoji priprosto- sti ni mogla raztolmačiti.

Še dolgo sta se pričekali, ali se iz- plača, da hodijo ljudje v Ameriko trošiti svoje sile. Mati je bila mnenja, da bi tega ne bilo treba pridnemu

človeku, da je povsod pripravljen kos kruha.

»Mislite? Pa če bi bil Tone slu- čajno izgubil delo doli v tovarni, in bi šel v Zabukovco, bi šel v Celje, bi šel v Trbovlje, in bi nikjer ne mo- gel dobiti dela, ker bi tam čakalo že na stotine brezposelnih na zaslužek, kaj naj bi v tem slučaju napravil? Ali naj bi šel h kmetom za hlapca služiti? Za osemdeset kron celo le- to? Ne le, da bi se njegova samo- stojna, nemirna, udejstvovanja želj- na narava temu protivila in bi bil ne- srečen, bi tudi kot hlapec nikdar ne mogel do česa priti, ne bi nikdar mo- gel upati, da bi si ustvaril lastno ogn- njišče. Vsa najina ljubezen bi nama v tem slučaju nič ne pomagala, on bi moral ostati kmečki hlapec, jaz pa samska delavka.«

Mati jo je začudena poslušala. Odkod naenkrat toliko praktične modrosti.

»Vidite, zato takim ljudem ne preostaje nič drugega, kakor da gre- do po svetu iskati svoje sreče. Kajti mlademu človeku se tu in tam zaho- če še tudi kaj več, kakor samo ko- šček suhega, črnega kruha, namoče- nega z znojem in solzami in zabelje- nega z žalitvami in nepriznanjem.«

Samomor iz strahu pred smrtjo.

Demokratske stranke v Nemčiji ni več.

Meščanstvo v Nemčiji je zajela politična mrzlica. Nemško državno stranko hočejo imeti, ki bo vodila borbo proti delavstvu, proti načelom socializma in socialni politiki v ožjem smislu.

Tej državni stranki, v kateri so najreakcionarnejše stranke, se priključijo tudi demokrati. V sredo, 30. m. m., so imeli sejo strankinega odbora in sklenili:

»Strankin odbor demokratske stranke soglašajo z ustanovitvijo Nemške državne stranke in ji daje strankino organizacijo za volilno borbo na razpolago.«

Od okoli sto udeležencev seje so glasovali štirje člani proti takemu sklepu.

Pripravljalni odbor nove stranke je izdal oklic, v katerem priporoča preokret na desno.

Tako je umrla nemška liberalna stranka dne 30. m. m. ob 5.30 popoldne.

Demokrati so se tudi obvezali, če dobe kaj poslancev v novem parlamentu, da bodo v njem ohranili frakcijsko skupnost.

Zadnji čas, da tak liberalizem pogine na posledicah svoje lastne gnilobe.

V Italiji vre.

Ne samo iz Turina, tudi iz drugih krajev severne Italije prihajajo poročila o protifašističnih izbruhih, tako na primer v Turro pri Milanu in v Sesto San Giovanni pri Monzi. V Soresini, med Cremono in Cremono, je 300 kmetov vprizorilo protifašistično demonstracijo, ker jim oblasti v zadnjem trenutku niso hotele izročiti potnih listov za Francijo, kamor so hoteli iti za zaslužkom. Vstane so zadržali karabinjerji in milica, ki je bila pozvana iz Cremono in Milana. V Sarazani, na progi Genova—Pisa, je razkačena ljudska množica hotela zažgati kolodvor. V Alessandriji, kjer je delavstvo samo dva dni na teden zaposleno, je vojaštvo le s težavo zadržalo javno vstajo. V Piacenzi je radi težkih nemirov proglašeno obsedno stanje. Povod stavki v tovarnah »Fiat« v Turinu je bila odpustitev 600 delavcev, s katerimi so se vsi ostali delavci izrekli solidarnim. Vse kaže, da so se začele fašizmu majati tla pod nogami: v južni Italiji potresna katastrofa, v severni vstaja. Svaka sila do vremena.

V Bombaju so izbruhnili novi nemiri po iniciativi indijskega kongresa. Predsednik Valabhai Patel in član kongresa Mahaviaja Pandit, sta bila aretirana.

Doma in po svetu.

Dve veliki slavnosti. V Ljubljani praznuje te dni Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo svojo šestdesetletnico obstoja in vršitev kongresa vseslovske gasilske zveze. Gasilske priredbe so se izvršile ob ogromni udeležbi. Ta dan je utegnilo biti v Ljubljani 8000 gasilcev, in sicer domačih, pa tudi gostov iz Čehoslovaške ni Poljske. Ljubljansko društvo je dobilo novo zastavo. — Prav te dni pa so slavili tudi Kočevarji svojo 600 letnico, odkar so se naselili na Rinzi iz novih pokrajin. Kočevska dolina je štela do 20.000 Nemcev, toda slabe gospodarske razmere so poganjale Kočevarje v svet kot potujoče kramarje, kostanjarje itd. Zlasti mnogo se jih je izselilo v Ameriko, kjer jih utegne biti skoro toliko, kakor v sedanjem »Herzogtum Gottsche«. V Kočevju utegne biti danes še kakih 15.000 Kočevarjev. — Jubilejne svečanosti so proslavili Kočevarji na slovesen način, med drugim pa se je vršil v nedeljo slavnosten odhod vseh kočevskih narodnih noš in značilnih kočevskih narodnih skupin. Da so Kočevarji kljub vsemu, do danes ohranili svoj poseben narodni značaj, priča o njihovi posebni žilavosti. Obe prireditvi sta imeli jako patriotičen značaj.

Italijanski parnik »Morosini« je kriv. Sodna komisija v Šibeniku je dognala, da je italijanski parnik »Morosini« zakrivil nesrečo v pašmanskem prelivu, kjer sta trčila »Karadjordje« in »Morosini«. Jugoslovanski parnik je plul komaj 180 metrov od obrežja, dočim je imel »Morosini« na drugi strani nad 1000 metrov široko pot. »Karadjordje« se sploh ni mogel umakniti bolj k obrežju. Kraj nesreče so ugotovili s tem, da so poskali na istem mestu potopljene predmete. Te ugotovitve bodo podlaga za sodno obravnavo.

Prvo domače letalo »Bloudek XV.« je startalo preteklo nedeljo na ljubljanskem letališču. Konstruiral ga je ing. Bloudek.

Srebrni denar dobimo. Finančni minister namerava predlagati, da se uvedejo namesto desetdinarskih bankovcev desetdinarski srebrniki. Izdalo bi se za eno milijardo srebrnikov.

Komunistični 1. avgust je potekel po vsej Evropi brez večjih nemirov. V demokratičnih državah so priredili komunisti v večjih mestih javne shode in obhode, zlasti mnogoštevilno v Berlinu, kakor tudi na Dunaju in v Parizu. V Pragi je policija komunistični shod razgnala; v kurilnici

v Policki so komunisti pet lokomotiv napravili nerabnih. V Brnu je bil aretiran komunističen poslanec, ki je hotel zbranim delavcem govoriti. V Bukarešti so začasno zaprli 200 komunistov; istotako so jih na Poljskem veliko pridržali preko 1. avgusta v preventivnih zaporih. V Leipzigu so odkrili zalogo komunističnega orožja. V Atenah je vojaštvo zasedlo arzenal, ker se je bilo napada komunistov.

Kriza v kovinski industriji v Berlinu. V kovinski industriji v Berlinu je nanovo odpovedana služba 3000 delavcem. Reduciran je personal pri Splošni električni družbi, avtomobilski tovarni Kreissler in Stock v Marienfeldu.

Akcijska družba za pobijanje brezposelnosti. V Nemčiji se je ustanovila akcijska družba za pobijanje brezposelnosti, ki bo razpolagala s 150 milijoni mark in bo delovala pod nadzorstvom države. Družbi pristopijo vsi večji denarni zavodi. Izvrševala bo razna javna dela.

Spor med Francijo in Italijo. Med Francijo in Italijo je nastal spor pravzaprav zaradi kolonij v Afriki. Italija je hotela izrabiti pomorsko razorožitveno vprašanje za koncesije v Afriki. Pogajanja med obema državama so bila prekinjena, a so se te dni neobvezno iz nova pričele.

Varšavska agrarna konferenca zagotovljena. Konec tega meseca se snidejo kmetijski ministri srednjeevropskih in baltičkih držav v Varšavi, da se posvetujejo o skupnih smernicah v varstvo kmetijstva teh držav. Poročilo ne pove, katere države so obljubile udeležbo. Prvotno je vabila Poljska z juga samo Bolgarijo.

Tudi Portugalski grozi diktatura, za katero se zlasti gospodarski in upravni krogi ogrevajo.

Macdonald na počitnicah. Angleški ministrski predsednik Macdonald se je vstavljal dne 1. t. m. v Monakovem, kjer so ga sijajno sprejeli. Svoje počitnice hoče izrabiti za to, da si ogleda oberamergavske igre ter da študira avstrijske politične razmere.

Perzija in Turčija se kregata. Turške čete so prestopile perzijsko mejo in zahteva Turčija zato odškodnino. Obenem očita Turčija Perziji, da jo izrablja Anglija ter da sta Anglija in Francija organizirali ustajo Kurdiv v Iraku iz sirijskega ozemlja. Turčija je sicer krvavo razsajala po Iraku, vendar je razžaljena. Anglija stoji v resnici na stališču, da Turki Kurde preveč zatirajo in da mora to zadevo reševati Društvo narodov. Turčija zbira čete ob perzijski meji.

Proslava petletnice železničarske godbe.

Koncert v Unionski dvorani. — Veselica v Radvanju.

Pol desetletja dela na kulturnem polju je za delavstvo, ki vstvarja kulturne dobrine takorekoč iz nič, iz svoje dobre volje in iz svojih trdo prisluženih sredstev, s trudom in požrtvovalnostjo, pomemben jubilej, vreden, da ga proslavi. Jubilejna proslava obuja spomin na skromne začitke, na trde boje, na nevzdržen porast in napredovanje, njen namen je podžigati stare k vztrajnosti in dati impulza mladini.

Če katero društvo, potem je gotovo »Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev« v Mariboru dvakrat upravičeno slaviti tak jubilej. Že ob rojstvu obdano od kopice sovražnikov, je v neprestanih napadih neizprosnih nasprotnikov rastle in se širilo, pridobivalo novih tal, novih prijateljev, utemeljiteljev in podpornikov. In na tej nepremagljivi falangi svojih prijateljev so se razblinili napadi nasprotnikov v nič, razpršile so se klevete.

Železničarska godba pa ni samo izpolnila vseh pričakovanj, ki smo jih stavili v njo ob njeni ustanovitvi, ona jih je daleko prekosila. Ona nam je živ dokaz, kaj delavec zmore, če hoče. Železničarska godba pod vodstvom kapelnika in komponista g. Schönherrja je danes prva med prvimi, poznana doma in daleč naokoli, v mejah države in izven njih. Mariborsko delavstvo je ponosno nanjo, ponosno zato, ker čuti, da ta godba ni samo železničarska, ampak tudi delavska.

V soboto zvečer se je vršila ob lepi udeležbi slavnostna akademija v Unionski dvorani. Na sporedu je bil v prvem delu koncert godbe na pihala, v drugem pa godbe na lok z res izbranim programom. Koncert je v vsakem oziru lepo uspel in je godba občinstvo presenetila s svojo dovršenostjo, do katere jo je dvignilo smotreno petletno delo kapelnika Schönherrja in požrtvovalna ljube-

Hankau je ogrožen po kmečkih upornikih. Po zadnjih poročilih so bile čete kmečkih upornikov pregnane iz Čankse, kar pa položaja ni izboljšalo, ker sedaj komunisti že resno ogrožajo milijonski Hankau.

Komisija proti nezaposlenosti v Zedinjenih državah. Tudi v ameriških Zedinjenih državah je zavlada velika nezaposlenost. Iz tega razloga je imenoval predsednik Hoover posebno komisijo, ki naj preiskuje vzroke nezaposlenosti. Komisija, ki sestoji iz strokovničarjev, podjetnikov, znanstvenikov in vladnih zastopnikov, naj bi obenem preuredila statistične metode za ugotavljanje nezaposlenosti. Število nezaposlenih znaša na Angleškem okoli dva milijona; to število se je zvišalo v enem tednu za nad 30.000.

Ogromne poplave zopet na Japonskem. Na Japonskem so zopet doživeli silne poplave. V Tokio je do 4000 hiš pod vodo, v Osaki do 1000. Ob obrežjih voda, zlasti morja je potonilo jako mnogo oseb.

Največji parnik zgradi Anglija. Parobrodna družba »Cunard-Line« zgradi dva velikanska parnika po 75.000 ton tonaže. En parnik bo veljal 1.600 milj. Din. Prostora bo imelo na takem parniku 4000 potnikov. Z ozirom na dragocenost obeh ladij in da se odpomore nezaposlenosti je sprejela država zavarovanje po 12 milijonov funtov za vsako ladjo.

Tri milijone let stara živalska okostja. V srednji Aziji raziskuje starinoslovska družba puščavo Gobi na tibetanski planoti. Pri raziskovanju

zen železničarjev do godbe. Koncert so otvorili združeni delavski pevski zbori s pesmijo »Ob zori«. Tudi ti zbori pod taktirko pevovodje neumornega delavnega učitelja g. Nerata so želi veliko priznanje občinstva. S. Petejan je imel spominski govor na proslavo petletnice društva. Orisal je razvoj društva od postanka do danes ter pri tem poudarjal velik pomen kulturnega delovanja delavstva za konsolidacijo proletarijata. Pa tudi le kulturno visoko stoječ proletarijat je tudi za državo največje koristi, kar pa žal mnogi danes še vedno ne uvidijo. Delavstvo pa naj gre preko preziranja po začrtani poti, naj se intenzivno oklepa svojega kulturnega ognjišča in poglablja vezi, ki ga spajajo z enakimi po celem svetu. Govor je spremljalo navdušeno ploskanje. Presenetil je ljubki nastop majhne deklice, hčerke železničarja, z lepo deklamacijo, ki je nato izročila kapelniku zlat lovorjev venec. Čestitke je izrekel za Zvezo del. pevskih društev s. Močnik. Na programu akademije je bila med drugim overtura opere »Car in tesar«, »Jugoslovanski biseri«, »Ruske narodne melodije« M. Schönherrja, overtura Parmovih »Rokovnjačev«, fantazija iz »Prodane neveste« itd., zaključen pa je bil program s pesmijo Zajca »Slava delu« s spremljevanjem orkestra.

V nedeljo popoldne pa se je vršila ljudska veselica v Radvanju, ki je bila ogromno obiskana.

Proslava petletnice naše železničarske godbe naj bo uvod v novo še živahnejšo ero, v kateri se naj posreči zbrati godbi okoli sebe vse, kar se hoče med železničarji glasbeno udeleževati. Zvesti geslu: iz delavstva za delavstvo, smemo upati, da bo naš korak v bodočnost, ob sviranju delavskih koračnic, nas privedel bližje našemu cilju!

ozemlja je komisija našla v dolinici posušenega jezera večje število starih živalskih okostij, ki so stara najmanj tri milijone let. Okostja pripadajo izredno velikim predpotopnim živalim. Podobne najdbe so že našli raziskovalci tudi po Evropi, v Afriki in Ameriki, kar dokazuje, da je zemlja jako stara in da so bile današnje ogromne puščave pred milijoni let še rodovitna zemlja. Zgodovina zemlje, živalstva ter tudi človeštva je stara vsekakor precej milijonov let.

Velikansko stanovanjsko hišo nameravajo zidati v New Yorku. Zavezala bo celo četrt in bo v nji prostora za 25.000 ljudi. Stala bo 25 milijonov dolarjev.

Maribor.

Avtomobilska nesreča na Radvanjski cesti. V nedeljo, dne 3. avgusta okrog trideset 9. uri zvečer je vozil iz Radvanja proti Mariboru mestni avtobus. Na cesti nasproti velikemu transformatorju, blizu Scherbaumovega gospodarskega poslopja, je ob istem času pa od nasprotne smeri pripeljal osebni avto trgovca Pšundra, ki se je pri križanju zadel v bok mestnega avtobusa, kateri je vozil tik ob jarku na desni strani ceste. Potniki v avtobusu so se precej prestrašili. Pri karambolu se ni nikdo ponesrečil, le žena železničarskega delavca Lacknerja, ki se je vozila v avtobusu, si je izpahnila levo roko v zapestju. Dočim je avtobus po komisijonelnem ogledu, ki ga je izvršil po nalogu studenske žendarmarije neki privatnik, mogel nadaljevati svojo vožnjo, so morali osebni avto pustiti

ČITAJTE DELAVSKO POLITIKO

**NAROČA SE
MARIBOR
POSTNI PREDAL 22**

na licu mesta, ker so se mu pri trčenju zlomila sprednja kolesa. Ko bo sodnija izrekla svojo sodbo, bomo o stvari še poročali. Za danes naj le mimogrede omenimo obnašanje nekoga pasanta E. Pfeiferja, o čemur bo še govora pri sodišču.

V zavod za slepo deco v Kočevju se sprejemajo v začetku šolskega leta 1930/31 slepi otroci na prošnjo roditeljev ali njih namestnikov. Prošnje za sprejem je treba vložiti do 15. avgusta. Pogoji za sprejem so razvidni na oglasni deski mestnega magistrata.

Tujski promet v Mariboru. V mesecu juliju je bilo v Mariboru prijavljenih 1883 tujcev, in sicer 1447 Jugoslovancev in 486 inozemcev. Od teh je bilo 177 oseb iz Dunaja, 100 iz Gradca, 159 pa iz drugih inozemskih mest.

Vsem, ki prireajo v Mariboru kongrese, stanovske sestanke, tekme, turnirje in podobno, priporočamo, da pogoste svoje goste v Javni kuhinji na Slomškovem trgu, kjer bodo v vsakem oziru zadovoljivo postreženi.

Naznanilo! Sporočam cenj. občinstvu, da gosp. Alojz Lipovž, stanujoč v Mariboru, ni več pri meni in vsled tega nima pravice za mojo trdko fotografirati in prevzemati naročila, niti za mene inkasirati. — Foto-atelje »ELI«, Maribor, Aleksandrova cesta 1 (lastnica Eli Plohl).

„Prijatelj prirode“

Ustanovni/občni zbor »Prijatelja prirode« v Hrastniku. Dne 27. jul. t. l. se je vršil v Hrastniku ustanovni občni zbor »Prijatelja prirode«, katerega so posetili delavci v jako lepem številu. Na naš klic so prihiteli tudi sodrugi iz Zagreba, Maribora in Trbovlja. Občni zbor je pozdravil v imenu centrale s. Majstorovič iz Zagreba ter obenem jako lepo obrazložil pomen in cilje društva. Nadalje so govorili v imenu podružnice Zagreb s. Weis, za podružnico v Mariboru s. Stropnik, a v imenu članstva »Prijatelja prirode« v Trbovljah s. Majdič.

Pred prehodom na dnevni red se je spomnil s. Maloverg pokojnega Antona Kristana ter njegovega dela za delavstvo stvar s trikotnjim »Slava mu!« navzoči pa so vsaj raz sedežev.

V odbor so bili izvoljeni: predsednik s. Franc Beutl; namestnik Josip Jager; Taj-

nik Ferdo Verdaj; nam. Gvidon Urlep, Blagajnik Martin Pfäifer; nam. Mirko Knez. V kontrolo: Tone Štur, Henrik Gačnik in Tone Oprešnik; Vodniki: Martin Pfäifer, Tone Štur, Ferdo Verdaj in Ludvik Perko.

Upamo, da je novoustanovljena podružnica dobila s tem odborom najboljšo vodstvo, katero bo v vsakem pogledu kos svoji težki nalogi. Končno je bil storjen sklep, da priredi podružnica v tem mesecu skupne izlete: 3. avg. na Kum, vodi Pfäifer; 17. avg. na Triglav; 24. avg. na Kum, obvezen izlet, vodi s. Verdaj in 31. avg. na popoldanski izlet na Višnji vrh, nad postajo Hrastnik, vodi Štur.

Vsi prijatelji narave so vabljeni, da se teh izletov udeležijo, dobrodošli tudi nečlani. Predsednik občnega zbora Beutl je nato zaključil zborovanje s klicem: »Ven iz zaprašenih in nezdravih beznic in gostinj, kjer vlada že davno obsojeni alkohol, nazaj k naravi, našemu najboljšemu in največjemu zdravniku: zraku in solncu.« Odbor.

„Prijatelj prirode“, Maribor. V nedeljo, dne 10. avgusta, popoldanski izlet v Peko. Odhod ob 14. uri izpred Melske kasarne. Vodi Brosche. 15., 16. in 17. avgusta izlet s člani zagrebške podružnice na Triglav. Prijava pri A. Nekovar v upravi »Volksstimm«. V soboto, 16. in v nedeljo, 17. avgusta, nočni izlet na Peco. Odhod v soboto, 16. avgusta, ob 18.30 uri iz glavnega kolodvora. Prijave pri V. Prates, Frankopanova ul. 19. Cena za vožnjo z vlakom in avtobusom Din 34.—

Esperanto.

Esperanto. Resnica je, da ideja mednarodnega pomožnega jezika vedno bolj osvaja srca vseh narodov in kaj ta jezik pomeni v praksi življenju, priča sledeče poročilo, objavljeno v nekem esperantskem tedniku: *Esperanto nadomesti znanje dvajsetih jezikov.* Trgovec N. iz Nemčije je nedavno sedel v jedilnem salonu ekspresa, vozečega proti Carigradu. Opazoval je z velikim zanimanjem, kako se je natakak trudil sporazumeti se s potnikom. Tega je natakak najprvo nagovoril v rusčini, potem je poskusil s češkim, poljskim, ogrskim, bolgarskim, srbskim in nazadnje s turškim jezikom, pa potnik ga zal je ni razumel. Nemški trgovec se je dvignil, pristopil in natakaku v turškem jeziku ponudil svojo pomoč ter pridal dobromišljen nasvet: »Gospod natakak, poskušali ste z devetimi različnimi jeziki brez uspeha. Torej zdaj jasno vidite, da se boste morali na vsak način priučiti še enega zapadnoevropskega jezika, romanskega ali germanskega. In le takrat se boste lahko vozili po celim svetu in vas bo vsak razumel.« — Natakak tu ni vedel kaj odgovoriti, veselil se je le, da je trgovec pripravljn pomagati. Nato je ta nagovoril sopotnika in sicer najprej v nemščini in zopet brez uspeha. Potem je začel s francoskim, angleškim, nizozemskim, španskim,

Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani je ustanovilo glasbeno šolo.

S tem noče nuditi delavstvu možnost, da se glasbeno izobrazi vsak, ki čuti potrebo do glasbe.

Preskrbljeno je za prvovrstne učitelje. Pouk se začne s 1. oktobrom 1930 in bo dnevno od 17. (5.) ure do pol 20. (pol 8.) ure.

Vabimo Vas, delavci in nameščenci, prigrasite se in vpišite tudi svoje sinove najpozneje do 1. septembra t. l. v pisarni »Zarje«, Delavska zbornica, I. nadstropje. Odbor.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

italijanskim in portugalskim jezikom, a kljub temu ga gost ni razumel. Trgovec je bil v neprijetnem položaju, ker je pravkar naglašal, da je potrebno znati za medsebojno sporazumevanje en zapadno-evropski jezik in on je sam celo s sedmimi jeziki poskušal, pa brezuspešno! Zdelo se mu je že, da vidi posmehljiv obraz natakarijev in brž se je spomnil, da se je pred leti tako iz dolgočasia učil esperanto in ker ni vedel drugega izhoda, je potnika kratko vprašal: »Ali govorite esperanto?« Z vidnim veseljem je oni takoj odvrnil: »Da, gospod.« S pomočjo svetovnega jezika se je končno zvedelo, da je potnik Šved, ki se je učil štiri severno-evropske jezike. — Torej so te tri osebe govorile med seboj dvajset nacionalnih jezikov, a se vendar niso mogle sporazumeti.

Radio.

Radio Ljubljana in radio v Jugoslaviji vobče. Radio je tu, radio se širi po vsem kulturnem svetu in si utira pot ne le z valovi, ki ne poznajo nobenih mej, marveč si tudi pridobiva vedno širše plasti ljudstva, ki sprejemajo te valove. Radio ni noben luksuz več, marveč postaja bolj in bolj ljudska potreba, potreba ne le za posameznika, marveč tudi za družbo. Saj radio ne zabava samo, ampak predvsem izobrazuje. Pomislimo na ogromno število poslušalcev, ki mirno sledijo važnim predavanjem. Ni ta svetu take dvorane in če bi bila, tedaj ne bi bilo predavatelja, ki bi mogel tako glasno govoriti, da bi ga milijon ljudi slišalo ter razumelo. Danes je sicer radio, kar se naročnikov tiče, še razmeroma malo razvit, zlasti velja to za našo državo; toda že danes so oni, ki nastopajo pred mikrofonom bodisi kot igralci, godbeniki, govorniki ali umetniki, lahko ponosni, kajti krog njihovih poslušalcev je skoraj da bi rekel brezštevilen. Kako bi šele bilo, ko bi bila vsaka družina v posesti radio-aparata. Zato bi se moral radio pospeševati od strani države, pokrajine in občine. Saj ima država od radia

dvojno korist, moralno in materialno. Čim več je naročnikov, tem več ima država dohodkov; zato bi se vsaka investicija za radio v državi izplačala kot nobena druga. Število abonentov bi se potrojilo in podesetorilo, pri čemur bi bila taksa lahko mnogo manjša. Za revnejše sloje bi tudi deset dinarjev mesečno bilo dovolj, kajti, ako vzamemo, da bi bila vsaka druga družina radio-naročnik, bi to neslo letno okroglo 240 milijonov dinarjev. Pri tem pa bi zadostovalo, da bi imeli v državi samo eno močno radio-stanico, ki bi oddajala s kapaciteto, recimo 100 kilovatov, kakršne že sedaj gradijo v vseh naših sosednjih državah. Na žalost, mi na polju radia vegetiramo, kajti to, kar imamo danes, ni sposobno za večji razmah. Vse tri jugoslovanske radio-postaje bi komaj mogle služiti za takozvano »relais« (vmesno) postajo, kajti naših šibkih postaj se ne sliši včasih niti do državnih mej, kam šele preko njih. Pa tudi v kolikor bi se jih slišalo, jih tuje močne postaje zadržijo. Ljubljanska postaja ima poleg tega še to nesrečo, da jo moti neka brzozajna postaja, ki menda oddaja na enaki valovni dolžini. Zagreba z njegovimi 0.7 KW se vobče nikjer ne sliši. Beograd se sicer zvečer sliši v Maribor bolj kot Ljubljano, toda precejja za mot 50 KW močna rimska postaja, Ljubljana se v Mariboru na nekatere aparate, tudi večje, ne sliši, na druge se pa zopet sliši, toda ni je lahko ločiti od močne postaje v Budimpešti, ki ima sedaj že 20 KW in ki jo nameravajo pojačiti na 100 KW. Zato je za Jugoslavijo nujna in neobhodna potreba, da ne samo doseže kapaciteto oddajnih postaj sosednih držav, marveč tudi, da z njimi sporedno koraka. Kar se pa programov tiče, predvsem ljubljanske postaje, bi bilo marsikaj treba pripomniti. Hvaliti ni mogoče, a graje pa nikdo rad ne sliši. Vem, da vlada pri tej postaji pomanjkanje, vendar pa bi se dalo kljub temu marsikaj zboljšati. Opoldanskega programa je človek že tako sit, da ne bi cele tedne slušalk prijel v roke, če ne bi na srečo bilo v etru valov drugih oddajnih postaj. Razen tega pa postaja še ta kratke čas potratni z dolgim napovedovanjem številnih raznih plošč, zlasti pa tistih nesrečnih borzskih poročil, pa čitanje že davno znanih vest iz »Slovenca«, namesto, da bi se objavljalo najnovije dogodke. Se najboljši so prenos iz raznih krajev. Tako je bil n. pr. radijski prenos iz Jesenice, naravnost sijajem. — Pa tudi predavanja so velikega pomena, če tudi bo treba na tem polju še mnogokaj izboljšati. Vse to sem napisal z najboljšim namenom in bi želel hitrega ter vsestranskega razvoja naših radijskih postaj in pa da bi skoro prišel čas, ko bi sleharna delavska in kmečka družina bila deležna duševne hrane, ki jo prenašajo radijski valovi. B.

PRISTOPAJE K ŠTAJERSKI HRANILNICI IN POSOJILNICI V MARIBORU

Delež stane Din 100.— Člane sprejema začasno Ljudska tiskarna, Sodna ulica 20.

MALA NAZNANILA.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI, Maribor, Vodnikov trg št. 3. Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo oviljanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri **Albertu Eccarius urar, Maribor, Slomškov trg 5**

D. ROSINA Maribor, Vetrinjska ulica 26 nudi najugodnejše nogavice, rokavice, čevlje, razne drobnine, vrvi, špago, papir, šolske potrebščine, parfumerijo, košare, igrače t. l. d.

ČITAJTE! novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA. Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

LIPUŠ IGNAZ mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko **zlato nalivno pero**

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio-weit«. Naroča se Administration der »Radio-weit« Wien-L. Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

V tekstilnem bazarju Vetrinjska ulica št. 15 Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

Vulkaniziranje Gumiji za aytomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

Knjigoveznico

Ljudske tiskarne v Mariboru toplo priporočamo vsakomur!

Veže trgovske knjige, revije, knjige za zasebnike, knjižnice itd. po zmerni ceni in v lepi ter solidni izpeljavi!

Maribor, Sodna ulica 20

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2:50 D

NAČELSTVO.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon šteV. 2324.